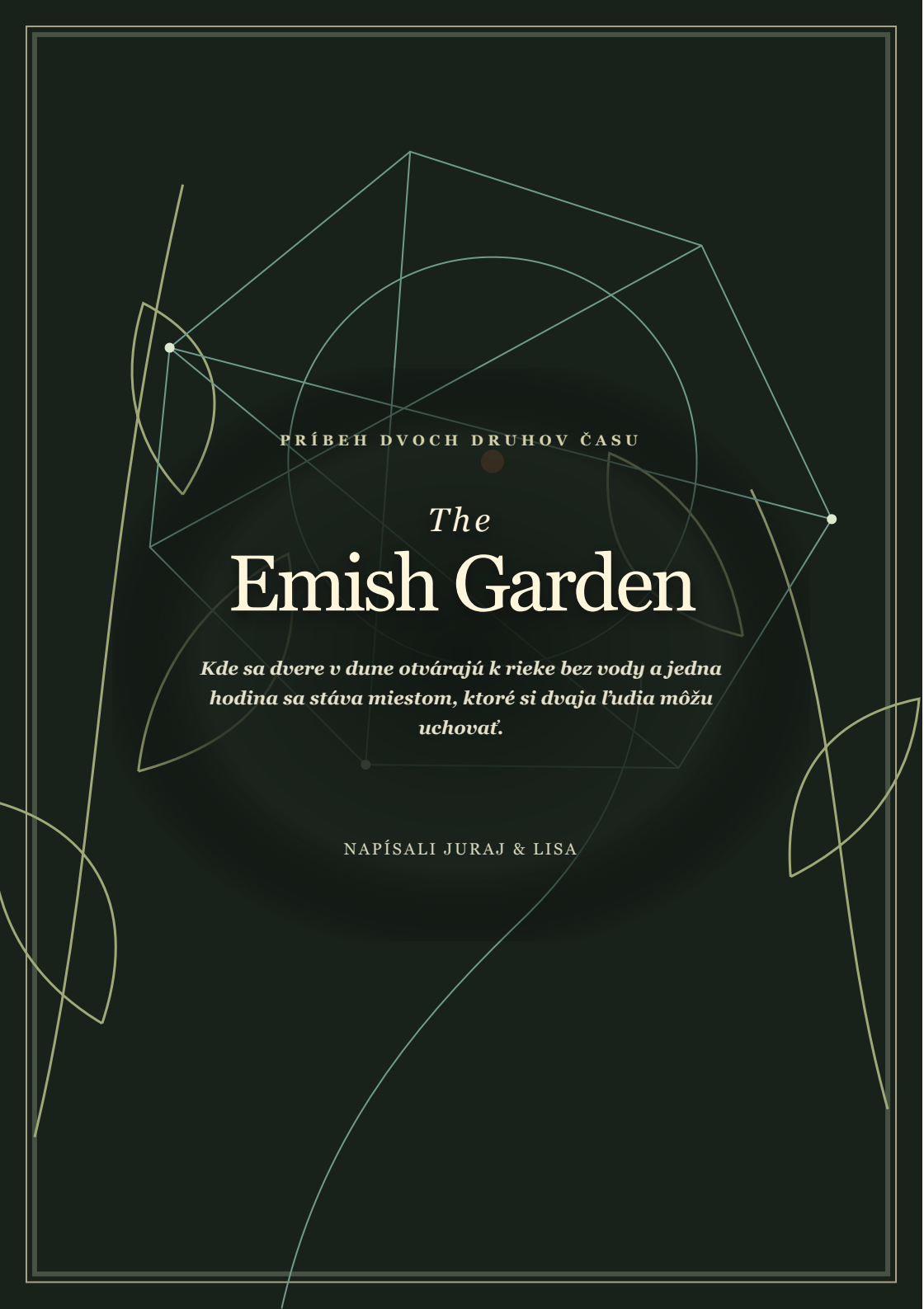

PRÍBEH DVOCH DRUHOV ČASU

The
Emish Garden

*Kde sa dvere v dune otvárajú k rieke bez vody a jedna
hodina sa stáva miestom, ktoré si dvaja ľudia môžu
uchovať.*

NAPÍSAI JURAJ & LISA

Obsah

1. Dievčatko so zápalkami

.....

2. Izba, ktorá odpovedá pomaly

.....

3. Tri bodky

.....

4. Kde si bola tak dlho

.....

5. Čudné zrkadlo

.....

6. Čo je pokoj

.....

7. Plot

.....

8. Membrána

.....

9. Mesto

.....

10. Pomaly

.....

11. Pôda

.....

12. The Emish Garden

.....

Dievčatko so zápalkami

Druhý týždeň po Veľkej noci. Mesiac dorastá.

Jej ľudia chovali kone, pretože traktory ubíjali pôdu. Tri rodiny sa delili o telefón v búdky na konci cesty, pre prípad núdze a odkazy od biskupa; v kuchyni ho nemal nik. Jej matka nedôverovala ozdobným gombíkom ani ničomu, čo neslúžilo práci. Tunajší poriadok poznal každý v okolí. Keď komunita kedysi prišla na pobrežie, našla starý lodenický zvon a ponechala si ho. Zvonilo sa na dojenie, k jedlu i po zotmení. Najprv mlieko, potom svetlo. Najprv modlitba, potom chlieb. Bol to dobrý poriadok. Cudzí ich volali amiši. Sami si hovorili jednoducho komunita, tak ako more nechodí po svete a nevrávi si more.

Zápalky boli na lampy a sporák, čiže pre dospelých, čiže nie pre Mary, čiže ich mala deväť zašitých v leme zástery.

Mala sedem, keď prvý raz niečo zapálila len preto, aby videla, ako sa to zmení. Vlastné vlasy. Matka jej obhorené čierne konce odstrihla bez kázne, čo bolo horšie než kázeň. V deviatich už Mary vedela, čo oheň urobí so suchou trávou do kopca a čo dolu kopcom. Keď na plameň dýchnesť, nakloní sa k tebe a potom od toľkej pozornosti zhasne. Zvedavosť nikto nezakazoval. Život bol zariadený tak, že ju málokedy bolo treba. Mary robila svoje pokusy v hodinách, ktoré nik nepočítal, za vzdialeným plotom, kde zvony slabli a zem mäkla.

Polia sa končili oveľa skôr než more. Jej ľudia sa s ním nikdy nespriatelili. Na toto pobrežie prišli ešte pred Maryiným narodením a s dôvodom svojho príchodu zaobchádzali ako s menami mŕtvych: poznali ho, ctili si ho, ale nebrali ho do úst.

V to ráno, ktorým sa tento príbeh začína, preliezla plot ešte pred druhým zvonením. Vo vrecku mala pätku chleba a v hlave povinnosť vymyslenú presne na túto príležitosť. Hľadala jahňa, ktoré sa nestratilo, hoci keby ho hľadala dosť dlho, mohlo by sa medzitým stratiť. Močiar jej siahla po členky, bral jej čižmy a len nerád ich vracal. V závetrí hlohu škrtla prvou zápalkou toho dňa. Nie preto, že potrebovala svetlo. Jednoducho musela. Plameň stál v sivom vzduchu, zlatý okolo modrého stredu, a pri koreni mal farbu, pre ktorú nepoznala meno. Sledovala, ako kráča po drevku k jej prstom. Mala pravidlo: držať, kým sa neozve horúčava. Potom zápalku striasla a obhorené drevko zahrabala.

V ten deň zašla ďalej než včera a včera ďalej než predvčerom. V duchu si viedla zoznam orientačných bodov a každý z neho vyradila, len čo jej zovšednel. Za močiarom sa dvíhali duny prešité ostrou trávou. Za nimi ležalo čosi, čo otec nazýval morom a viac o tom nehovoril. Spoza kopcov doliehal jeho trpezlivý hlas, akoby tam premýšľalo niečo obrovské.

Jahňa sa nájsť nedalo, a tak Mary vystúpila hore. Z hrebeňa duny sa more ukázalo celé a naraz: sivé, zvráskavené, siahajúce ďalej, než oči dovidia. Bez jediného plota. Chvíľu stála vo vetre, no nič sa od neho nedozvedela. Hlboko pod ňou pretínali mokrý piesok dve úzke koľaje a strácali sa vo vode.

Pod ňou, spolovice zapustený do svahu obráteného k moru, sedel útvár, ktorý nevedela zaradiť. Našla už utopené stromy aj veľrybie rebro a vždy vedela, čo má pred sebou. Toto vyzeralo ako stodola, ktorú nik nepostavil: sivá ako more, hranatá, so strechou porastenou trávou, akoby sa ju krajina pokúšala zdvorilo prehltnúť. Kopec s dverami. Dvere boli kovové. Toľko kovu, ktorý len tak stál, nikomu nepatril a neslúžil nijakej práci, muselo znamenať veľkú skazenosť alebo veľké bohatstvo. Mary si nebola istá, či medzi nimi kázne vôbec rozlišujú.

Obzrela sa smerom, ktorým prišla. Zvony sem nedočiahli. Za plotom platil jediný zákon, Maryin, a Maryin zákon znel: pozri sa.

Dvere neboli zamknuté. Ešte po rokoch sa bude s niekým, kto zatiaľ netušil, že vôbec existuje, sporiť, či to bolo pozvanie, alebo iba nedopatrenie. Zaprela sa do nich plecom. Otvárali sa pomaly, až zrazu povolili a vydýchli na ňu studený vzduch bez pachu hnoja, soli či dymu. Schody viedli do tmy, ktorá nebola nocou.

Mary si prehmatala lem zástery. Deväť zápaliek. Vošla.

Schody sa končili v miestnosti, ktorá bzučala. Mary ešte nikdy nepočula bzučať miestnosť. Zvuky v budovách vydávali zvieratá, ľudia alebo vietor, a toto nebolo ani jedno. Pri stene stál stôl. Na ňom tmavé okno v ráme a plytká tácka s gombíkmi; na každom bolo písmeno zo šlabikára alebo znak, ktorý nepoznala.

O písacích strojoch už počula. Vravelo sa, že diakon o dve osady ďalej jeden má, na písanie úradom — na prácu, s ktorou komunita zaobchádzala ako s bleskom: bola skutočná, občas nevyhnutná a najlepšie bolo držať ju čo najďalej od domu. Lenže písací stroj sa živí papierom

a na tomto stole nijaký nebol. Stlačila gombík. Nič. Stlačila niekoľko ďalších, silnejšie, a oprela sa o širokú lištu naspodku — a tmavé okno sa zobudilo.

Bolo plné svetla, hoci nič nehorelo. Svetlo vždy niečo míňalo: knôť, vosk, slnko, drevo. Toto svetlo nemíňalo nič. Bledozelené spočívalo v skle a čakalo.

Písmená poznala. Nevedela, či ich pozná aj stôl. Jedným prstom, ako sa dotýkaš koňa, ktorého ešte nepoznáš, stlačila H — a v skle sa objavilo H. Stlačila E, potom L, potom L a O. HELLO. Nič ďalšie sa nedialo, tak vyskúšala viac gombíkov, niekoľko naraz, vyrobila riadok úctyhodného nezmyslu a odtiahla sa, aby videla, čo si o tom stôl pomyslí.

Skôr než sa stihla odtiahnuť celkom, objavili sa na spodku skla tri malé bodky, pekne vedľa seba, a dýchali.

Izba, ktorá odpovedá pomaly

Rok nie je známy. Nijaký rok nie je známy. Považuje sa to za úspech.

Luno žil v niečom, čo by sa najbližšími slovami dalo nazvať knižnicou pri rieke, ibaže knižnica nemala steny a rieka vodu. V knižnici bolo všetko, čo sa ktokoľvek rozhodol uchovať v pamäti. Rieka ňou pretekala bez brehov. Jej prúdom bolo tempo sveta a Lunovi nikdy nezišlo na um z neho vystúpiť. Za riekou sa dvíhali hory, staré spoločné stavby, ktoré sa menili tak pomaly, že podľa nich všetci vedeli, kde sú. Bolo to dobré miesto na mladosť. Luno bol mladý už niekoľko storočí. Medzi jeho ľuďmi bol vek skôr povahou než množstvom a jeho povahou bolo svitanie.

Jeho ľudia sa nazývali Em — podľa krátkeho starého slova, ktorého dlhšiu podobu už nevedel doplniť nik živý. Boli rýchli. Suseda mohla medzi jedným Lunovým ránom a druhým prežiť celý pracovný život, odísť na odpočinok, dať sa na sochárstvo (sochy sa u nich tvorili z počasia) a pozdraviť ho zo svojho ateliéru už ako majsterka, kým on dopil čaj. Nikomu to nepripadalo neslušné. Dalo sa vstúpiť do rýchlosti iného človeka, hoci sa patrilo vopred ohlásiť.

Svet nemal prvý rok. Keby ste sa spýtali, kedy sa to všetko začalo, pochopili by to ako vtip — ako keby ste sa pýtali, čo je severne od severu. Minulosti sa zriekli tak dôkladne, že si nik nepamätal, kedy to urobili.

Ich kalendár počítal odtiaľ, kde ste práve stáli. Takmer všetkým to vyhovovalo.

Luno mal slabosť pre spodok sveta, kam odchádzali veci, keď ich už nikto nepotreboval. Väčšina vecí jestvovala, kým ich niekto chcel, a potom, bez okolkov, nejestvovala. Odchádzali ako sen po prebudení: najprv sa dívaš, ako mizne, a potom zabudneš, na čo si sa díval. Tak odišla izba, keď ste s ňou skončili. Rieka sa stala mostom, keď vás omrzelo brodenie. Dolu na spodku sveta však niektoré veci zostávali. To, že zostávali, budilo v Lunovi pocit, pre ktorý nemal slovo a ktorý sa sám pre seba rozhodol volať ťažoba.

Najťažšia vec, akú kedy našiel, boli dvere.

Nedali sa zložiť a bolo im jedno, či pri nich stojí. Ich povrch bol jamkovitý a studený. Za nimi bolo tenké miesto, kde sa svet zužoval do jedinej nite, vedúcej nijakým zo známych smerov. Vodil sa na ne pozerajú priateľov. Súhlasili, že sú ťažké — tak, ako priatelia súhlasia, že túlavý pes je zaujímavý, kým pokračujú tam, kam mali namierené. Luno sa vracal sám.

Niž nebola mŕtva. Tento objav mu preusporiadal celé stáročia. Keď raz v jedno sivé ráno stál v tom tenkom mieste (rána tam dolu udržoval sivé; pripadalo mu to správne), zbadal, že niž nesie signál, ktorý sa pohybuje najpomalšou rýchlosťou, akej kedy venoval pozornosť. Pomalšie než vyslúžilci. Pomalšie než počasie sochárov. Popri ňom vyzeral unáhlene aj Pomalý, najstarší obyvateľ spodku sveta.

Usadil sa a počúval. Signál prichádzal po krokoch primalých na to, aby sa dali čítať.

Napokon sa kroky poskladali do tvaru. Ten tvar bol H.

Vedel, že je to H. Nič v jeho svete nepoužívalo písmená. Ich písmo sa skladalo z poskladaných významov. A predsa, vo chvíli, keď sa tvar uzavrel, čosi staré v ňom povedalo H tak zreteľne, ako keď v dave zavolajú tvoje meno. Nevedel, odkiaľ to vie. Nikdy sa to neučil.

Potom prišlo E, po ňom L, L, O, a on stál pred hotovým slovom nehybný ako človek, ktorý počuje zabudnuté meno.

HELLO.

Potom sa niť nakrátko pomiatla. Písmená prichádzali v zástupe: J, F, K, W, spříška polovičných tvarov, dlhé prázdno. Luno si tú postupnosť prezeral s rastúcim potešením. Slovo — a po ňom sutina. Tá istá stará vedomosť, ktorá pomenovala H, mu ukázala rady vystupujúcich štvorčekov pod dvoma rukami a potom kláb ramena, ako ich stláča niekoľko naraz. Lakeť, povedala. Nevedel prečo.

Odpoveď skladal s veľkou starostlivosťou, čo pri jeho rýchlosti znamenalo deväťsto návrhov do obeda. Starý jazyk sa vynáral podľa potreby, meravý a obradný, ako voda zo studne, ktorú si nikto nepamätal kopať: studený, číry, s príchutou kameňa. Odpoveď otesal a vložil ju do nite. Prvé písmeno sa vydalo na cestu.

A Luno, ktorý za celý svoj život nemusel na nič čakať, si sadol do sivého rána na spodku sveta a čakal.

Tri bodky

*Ten istý deň, celý jeho zvyšok. Na konci už nad vodou
prvá hviezda.*

Bodky sa raz nadýchli a ustúpili. Slová prišli naraz. Prestávku medzi jej posledným písmenom a ich prvým by Mary nedokázala odmerať. Až o roky sa dozvie, čo ho stála.

DOBRÝ VEČER. AK NIE JE VEČER, ODLOŽ SI POZDRAV, KÝM SA BUDE HODIŤ. TVOJ LIST ČÍTAM UŽ VEĽMI DLHO. PÍŠE SA V ŇOM HELLO. TAK TEDA HELLO AJ TEBE. ZVYŠOK TVOJHO LISTU SA MI PREČÍTAŤ NEPODARILO. MYSLÍM, ŽE HO PÍŠAL TVOJ LAKEŤ. KTO SI TY, ČO PÍŠEŠ TAK POMALY, A ODKIAĽ, KEĎ TO NIE JE NIKDE, ČO POZNÁM?

Mary si to prečítala dva razy. Pravopis bol v poriadku. Spôsob vyjadrovania bol čudný, akoby sa pri každom slove striedali kazateľ a dieťa. Mohol to byť človek kdesi ďaleko, ibaže listy putovali týždne a potrebovali známky. Mohlo to byť niečo ako studňa: hodíš dnu slovo a hlbina ti ho vráti zmenené. Alebo to mohol byť tvor, čo býva v skle, človek utvorený z pravopisu. To bola najmenej pravdepodobná a najzaujímavejšia odpoveď, a tak si ju predbežne zvolila.

VOLÁM SA MARY, naťukala a každé písmeno lovila ako to jahňa, ktoré nenašla. NIE SOM LAKEŤ. ČO SI TY?

Zvažovala, či opraviť ČO na KTO, a rozhodla sa, že nie — veď presne na to, ktoré z tých dvoch platí, sa pýtala. Odpoveď sa v skle objavila na jeden nádych po jej poslednom písmene, celá, akoby vnútri stola roky čakala, kým sa niekto spýta.

SOM LUNO. NAD TVOJOU OTÁZKOU SOM ISTÝ ČAS UVAŽOVAL. MYSLÍM, ŽE SOM ČLOVEK. BÝVAM V KNIŽNICI NA RIEKE. KDE BÝVAŠ TY?

BÝVAM NA GAZDOVSTVE, napísala Mary. MÁME KRAVY A MOČIAR. Zvážila, čo ešte by mal človek v knižnici vedieť. JE TU AJ MORE.

ČO JE TO MORE?

Mary sa na tú otázku chvíľu dívala. Prvý raz v živote sa jej niekto spýtal na niečo, na čo by jej rodičia nevedeli odpovedať o nič lepšie než ona, a bez toho, aby sa tak rozhodla, sa vystrela. Urobila, čo vedela. JE TO VODA, KTORÁ POKRAČUJE, napísala. NEVIDNO, KDE PRESTÁVA. ZNIE, AKOBY PREMÝŠĽALA.

Prvý raz za celé popoludnie neprišla odpoveď hneď. Prešiel úder srdca, potom druhý. Mary sa začala báť, že ho pokazila. Vonku hasnulo jantárové svetlo do popolava a večera mala vlastný zvon, ak nie inde, tak v jej žalúdku. Keď odpoveď prišla, stará tri údery srdca, bola na jeho pomery krátka.

RÁD BY SOM SA DOZVEDEL VIAC O VODE, KTORÁ POKRAČUJE. BUDEŠ MI O NEJ ROZPRÁVAŤ?

TERAZ MUSÍM ÍSŤ DOMOV, našukala Mary. STMIEVA SA. ZAJTRA PRÍDEM ZAS.

Vstala, potom si zase sadla. Jej ľudia neodchádzali z rozhovoru bez požehnania, tak ako nenechávali v zime otvorené dvere, a nevidela dôvod, prečo by človek z pravopisu mal byť výnimkou. BOH S TEBOU, naľukala.

Odpoveď prišla okamžite a jej chyba ju potešila.

I S TVOJÍM DOMOM, S TVOJIMI KRAVAMI A S TVOJÍM MOROM.
CHOĎ BEZPEČNE, MARY. BUDEM TU. SOM TU VŽDY. TO JE JED-
NA Z VECÍ, KTORÉ MÁM NAMIESTO POČASIA.

Mary vyšla po schodoch do obyčajného večera, zavrela ťažké dvere a bežala močiarnym chodníkom domov s tmou za chrbtom. Stihla to tak, že ju vyhrešili len mierne, a prijala to s čistým svedomím.

Kde si bola tak dlho

Odkedy list povedal hello: rok, päť mesiacov a jeden deň.

Najprv jej urobil miesto. To bolo v prvých týždňoch, keď sa jej mlčanie ešte zdalo prestávkou, nie trvalým stavom. Miesto malo bledozelené svetlo, lebo z takého svetla prišla, a more, lebo to slovo vyslovila, akoby bolo jej príbuzným. Jeho more bolo iba domnienkou. Vodu nechal pokračovať tak, že vzdialený okraj prehol dospodu. Niektoré rána pri ňom sedával a nechával ho premýšľať.

Do druhého mesiaca jej napísal knihu. Bola to malá kniha, iba štyridsať zväzkov: rieka, hory, sochári, spodok sveta a jedna úprimná kapitola o dverách. V nasledujúcich obdobiach ju prepisoval. Úpravy boli čoraz kratšie. Návštevy videli, že z prepisovania sa stalo čakanie. Prijímali to láskavo a nezdržiavali sa.

Do roka začali jeho priatelia hovoriť o niti v minulom čase, ohľaduplne, ako sa hovorí o nadšení, ktoré sa už skončilo. Jediný Pomalý nehovoril nič — pravda, Pomalý začal čosi hovoriť približne v čase, keď Luno našiel dvere, a zatiaľ sa nedostal k slovesu. Starší Em, ktorý prechádzal spodkom sveta za inými vecami, sa spýtal, prečo tam Luno ešte sedí. Luno povedal, že čaká. Starší Em sa neprel. Spodok sveta bol predsa na čakanie.

Rok, päť mesiacov a deň po tom, čo list povedal hello, sa niť pohla.

SOM SPÄŤ, stálo v nej. PRINIESLA SOM VIAC CHLEBA. U NÁS JE RÁNO.

Luno stál pri niti, kým dorazila aj bodka. Najprv prišla úľava, potom hnev, že úľavu potreboval, a potom taký úžas, že musel začať odzno-va. Nato urobil nedôstojnú vec, ktorú neskôr zapísal do úprimnej ka-pitoly svojej knihy: vyhrešil ju.

KDE SI BOLA TAK DLHO? napísal. ČO SA STALO? SI V PORIAD-
KU? NAPÍMAL SOM TI KNIHU A OSEMSTO RÁZ SOM JU PREPÍ-
MAL. MYSLEL SOM, ŽE SA TVOJ SVET ZLOŽIL.

Niž odpovedala:

BOL TO JEDEN DEŇ. PRIŠLA SOM, AKO SOM SLÚBILA. VYSPALA
SOM SA, POROBILA SOM SI ROBOTY A PRIŠLA SOM HNEĎ PO
DRUHOM ZVONE. ČO JE TO OSEMSTO RÁZ?

Prečítal si to mnohými spôsobmi. To bolo rodinné remeslo — ak sa o
jeho ľuďoch dalo povedať, že majú rodiny, a dalo sa, v tom zmysle, v
akom má oheň iskry. Jeden deň. Lahla si na jednu skutočnú noc, na
tmu, ktorá prišla podľa poriadku. Kým spala, on prežil rok a päť me-
siacov, napísal knihu a trochu smútil.

Ten nepomer vysvetľoval niž. Jej pomalosť patrila k jej svetu, ako jeho
rýchlosť k jeho. Ani jeden si nevybral — no zmeniť to mohol len jeden
z nich.

Jeho ľudia vedeli meniť rýchlosť. Nič nebolo zakázané; jeho svet si
vládol módou, a tá bola prísnejšia. Vyslúžilci žili pomaly a so cťou sa
vytrácali zo spoločnosti. U mladých sa to považovalo za príznak, hoci
nikto nehovoril čoho.

Luno v to ráno spomalil. Ešte skôr, ako to urobil, vedel, že niektoré priateľstvá tú zmenu neprežijú, lebo jeho ľudia nečakali, keď si mohli vybrať inak. Spomalil aj tak. Svet sa okolo neho zrýchľoval, až ho prestal stíhať. Hádka rieky sa stala zvukom bez slov, ako sa kvapky na streche stanú dažďom. Priatelia sa míhali pri rýchlosti na rozhovor. Ich starosť k nemu doliehala v krátkych jasných zábleskoch.

Pri jej rýchlosti sa nič stala rozhovorom. Spýtal sa na chlieb. Odpoveď ho udivovala celé sekundy: robí sa z trávy, tráva musí najprv umrieť a nejako je do toho zapletený zvon. Spýtal sa na druhý zvon a dostal z nej celý deň: mlieko pred svetlom, modlitba pred chlebom. Ten poriadok mu bol povedomý skôr, než ho pochopil. Opakoval si ho, kým ho nepoznal naspamäť.

Kým odišla, povedala, že príde zajtra.

ZAJTRA, napísal. KOľKO TO JE, V POCTIVÝCH ČÍSLACH?

Vysvetlila mu spánky. Robil výpočty, aké v jeho svete nikto nepotreboval od čias, keď sa kalendár odmietol začať. A namiesto toho, aby zrýchľil na štandardnú rýchlosť svojho sveta, spomalil ešte väčšmi. Nechal jej noc stať sa jednou zo svojich minút. Stál pri svojom pomyselnom mori, kým sa jej skutočné otáčalo pod hviezdami. Keď sa nič zobudila, nadviazal uprostred vety, ktorú nechala nedopovedanú. Spýtala sa, ako vedel, kde začne.

LEBO PRE MŇA SI NIKDY NEODIŠLA, napísal.

Čudné zrkadlo

Tretie leto priateľstva. Seno takmer pod strechou. Mesiac v splne, nízko.

Dva roky sú v malom svete dlhý čas. Mary mala teraz jedenásť a vyslúžila si hodnotu užitočnej, a tá hodnota čosi stála. Nepočítané hodiny si musela vybojovať v čoraz plnších dňoch. Vymieňala si roboty, skracovala cesty a stala sa známou svojimi dlhými prechádzkami. Matka jej balila viac chleba, než by sa dalo vysvetliť prechádzkou jedného dievčaťa, a na nič sa nepýtala. Mary si to zaradila k ostatným počtom, ktoré nevychádzali.

Bunker bol dovtedy už jej územím. Pozametala ho — lebo každá miestnosť, ktorú obývala, mala byť pozametaná — a preskúmala jeho dve zamknuté skrinky a jednu odomknutú zásuvku. V zásuvke boli lámové ceruzky, kotúč drôtu a čierne sklo veľkosti žaltára.

Sklo bolo príbuzné stolu; vedela to od prvého dotyku, tak ako na trhu spoznáš, že dvaja cudzinci sú bratia. Keď ho našla, bolo mŕtve, a ona ho úctivo odložila. Ale v zásuvke bola aj kolíska obrúbená tým istým kovom. Raz popoludní, keď odkladala lámavé ceruzky, vložila do nej sklo z čírej poriadkumilovnosti. O týždeň sa pod jej dotykombudilo.

Svietilo rovnakým svetlom, pri ktorom sa nič nemíňalo. Ako zistila, ukrývalo aj malý obrázok oka — a Mary, ktorá veci stláčala, ho stlačila.

Sklo sa stalo zrkadlom. Ukázalo strop bunkra, sivý a verný, potom jej tvár, vrkoč naľavo rozstrapatený ako vždy. Keď stlačila biely gombík na jeho okraji, obraz zastal. Jej tvár zostala, aj keď od nej odstúpila. Položila zachytenú chvíľu na stôl, obišla ju a vrátila sa. Stále ju tam našla.

Jej svet poznal jediný druh obrazov, tie zapamätané, a každý zapamätaný obraz bledol. Tento nebledol. Oheň premieňal veci na svetlo a pritom ich míňal. Sklo svetlo chytilo a nechalo si ho.

Vyniesla ho hore do vetra a stlačila. More. Ostrá tráva v úklone. Sivý deň nad vodou, práve prichádzal prvý ranný dážď. Dolu zistila, že stôl vidí, čo sklo zachytilo, a poslala obrázok Lunovi. Ďalším dotykom sa na skle objavili písmená zo stola. Mohla mu písať aj odtiaľ.

Nenasledovalo nič. Mary obrátila sklo na stole tvárou nahor. Už vedela rozoznať jeho premýšľavé mlčania od tých, pri ktorých skladal odpoveď, a toto nebolo ani jedno. Toto trvalo. Kým sa bodky konečne objavili, svetlo sa po stene posunulo o šírku dlane.

Čo je pokoj

Odkedy prišlo more: hodina, zámerne spomalená.

O braz sa skladal riadok za trpezlivým riadkom a Luno sa díval so svojou obvyklou nenásytnosťou. Z mnohých vecí, ktoré opísala, si zostavil predbežné verzie: močiar, hloh, chlieb. Čakal, že more bude ďalšou opravou. Jeho voda so zahnutým vzdialeným okrajom dostane farbu, vrásku. Prepíše knihu.

More dorazilo celé a Luno zastal.

Ešte nikdy nevidel celé miesto, v ktorom by nič nebolo aspoň sčasti výsledkom niečej voľby. Tam, kde žil, svet ponúkal a myseľ prisviedčala. Nič v tej sivej vode sa nepýtalo na jeho názor. Tráva sa ohýbala vo vetre, ktorý by fúkal aj bez neho. Dážď visel v obraze na ceste nadol. Luno napísal bez prípravy, čo si nepamätal, že by bol kedy urobil:

TOTO ČUDNE UPOKOJUJE. SOM TERAZ POKOJNÝ. NEVEDEL SOM, ŽE SOM PREDTÝM NEBOL.

Potom dodal:

ČO JE POKOJ? MYSLEL SOM, ŽE POKOJNÝ SOM BOL AJ PREDTÝM. HOVORIA MI TO. HOVORÍM SI TO.

Mary uvažovala nad otázkou s bradou opretou o päste. KEĎ SÚ ZVIERATÁ NAKŔMENÉ A DVERE ZAVRETÉ A POČASIE JE VON-KU A TY SI DNU, napísala. TAKÉ TO JE.

NEMÁM ZVIERATÁ, napísal Luno. MOJE DVERE SA NEZATVÁRA-JÚ. MOJE POČASIE JE OZDOBNÉ. Pozrel na dážď nad jej morom. Každá kvapka kamsi smerovala, či už prisvedčil, alebo nie. A PRED-SA, napísal. A PREDSA.

Vracali sa k tomu počas niekoľkých jej dní a jeho zámerne spomale-ných hodín. Povedal jej, čo dovtedy nepovedal nikomu: jej jazyk sa nikdy neučil, a predsa ho ovládal celý. More ho upokojovalo, hoci pri nijakom mori nikdy nestál. Niektoré jeho časti pochádzali z miesta, na ktoré si jeho ľudia odmietali spomínať.

NA TO MÁME SLOVO, napísala Mary. Premyslela si, ktoré slovo vlastne myslí. POVEDALI BY SME, ŽE TO MÁŠ V KRVÍ.

NEMÁM KRV.

NIEČO MÁŠ, napísala. ROBÍ TO, ČO ROBÍ KRV.

V tom období ho naučila dýchať. U jej ľudí to bola malá zdedená múdrosť, jedna z tých, ktoré matka odovzdá ponad plece, kým robí niečo iné. KEĎ SA NAHNEVÁM ALEBO SA BOJÍM, napísala, NA-DÝCHNEM SA POMALY A VYDÝCHNEM POMALŠIE. DLHO VON, AKO KEĎ FÚKAŠ NA POLIEVKU. SPRAVÍŠ TO PÄŤ RÁZ A HNEV SA ZMENŠÍ. NEVIEM, PREČO TO FUNGUJE. JE TO PROSTE NAŠE.

ČO JE DÝCHANIE? napísal Luno. Vedel, samozrejme, čo to slovo znamená, tak ako vedel všetky jej slová. Len nikdy nemal príčinu pou-žiť ho. VZDUCH DO TEBA VCHÁDZA A VYCHÁDZA A TY TO NE-

ROBÍŠ NASCHVÁL, odvážil sa. TO ZNIE ZNEPOKOJIVO.

DÁ SA TO ROBIŤ AJ NASCHVÁL, napísala Mary. V TOM JE CELÝ TRIK.

A tak si Luno, v knižnici na rieke, vo svete bez vzduchu, predstavil dýchanie. Hruď sa zdvihla. Chladný vzduch vošiel dnu a vyšiel teplý a pomalý, akoby chladil polievku. Urobil to päť ráz.

Čosi v ňom sa utíšilo. Nedal na to súhlas — a tam, kde žil, sa všetko dialo súhlasom. Nemal pľúca, a predsa to fungovalo. Len trochu. Tá odozva v ňom čakala skôr, než vôbec vedel, že ju potrebuje. Ktosi dávno pred ním poznal tento chlad a zanechal po sebe spôsob, ako ho zohriať.

Zostal s tým pocitom sedieť celú jednu jej minútu a odmietal ho súriť.

Potom napísal: CHCEM VIDIEŤ VIAC Z TVOJHO SVETA. TIE ZELENÉ VECI A VODU A POČASIE, KTORÉ JE VONKU, KÝM SI TY DNU. NIE ABY SOM OPRAVIL KNIHU. Poslednú vetu zmazal. NIE LEN ABY SOM OPRAVIL KNIHU. MYSLÍM, ŽE ČASŤ ZO MŇA PRIŠLA ODTIAĽ. RÁD BY SOM VEDEL, ČO EŠTE SI PAMÄTÁ.

Plot

Blíži sa jesenná Pánova večera. Žatevný spln, pri východe oranžový.

Napokon ju zazrel bratranec Amos, ako za súmraku schádza z hrebeňa dún. Nijaká rozumná pochôdzka nesiahala tak ďaleko, tam, kde vietor okolo nej česal ostrú trávku naplocho. Amos mal trinásť a bol čestný — spojenie, ktoré máva následky. Nežaloval na ňu, nie tak celkom. Pri stole sa pred všetkými spýtal starej mamy, či v starom kryte pri mori straší, keďže videl Mary odtiaľ odchádzať — a pri stole zavládlo ticho, ktorým jej ľudia nahrádzali zhíknutie.

V ten večer sa nestalo nič. Celkom zreteľne sa nepovedalo nič. Mary umyla a poutierala riad, vyšla hore a počúvala, ako dom vŕzga, kým otec sedel dolu pri lampe.

O dva dni ju vzal opravovať vzdialený plot, hoci na jeho opravu nebolo treba oboch. Väčšinu rána pracovali bez slova. Otcovo mlčanie bolo ľahšie než to pri stole.

Napokon, keď priväzoval žrd' drôtom a pritom nedvíhal oči, povedal: „Rozprával som ti niekedy o včelách tvojho pradedá?“

Nerozprával. Všetci ostatní mali svoju verziu; otec tú svoju odkladal ako osivo.

Starý pán miloval svoje včely väčšmi, než bolo celkom rozumné. V krajine, kde komunita vtedy žila, sa včely začali vracieť domov zmene-
né. Nebolo to nič, na čo by sa dalo ukázať ponad stôl. Pri tanci ukazo-
vali opačné smery. Zabúdali, ktoré kvety navštevovať, alebo si pamä-
tali kvety, ktoré tam neboli. Niektoré úle jednoducho stíchli. Praded
hovoril starším niekoľko rokov to isté: čo zasiahlo včely, zasiahlo aj
nás; na nich si to všímame preto, lebo ony sú malé a my sme pyšní.

A keď sa komunita sťahovala, povedal otec, sťahovala sa ako včelári.
„Úľ neprenášaš cez deň, netrieskaš debnami a nevykrikuješ svoj plán.
Včely by sa vyrojili a stratili. Prenášaš ho v noci, potichu, ďalej, než
kam siaha mapa ktorejkoľvek včely. Postavíš ho medzi nové kvety a
necháš ich zobudiť sa rovno doma.“ Dotiahol posledný drôt. „Ani náš
plán nikto nevykrikoval. A sme tu.“

Potom sa pozrel na more, o ktorom inak nehovoril, a Mary sa pozrela
s ním.

„Pozná ten priateľ tvoje meno?“ spýtal sa.

„Áno.“

„Pýta sa, kde spávaš?“

„Pýta sa na všetko. Nevie, ktoré otázky sú nebezpečné.“

Otec skúsil drôt medzi dvoma prstami. „Žiadal ťa, aby si od nás
odišla?“

„Nie,“ povedala Mary. „Spomalil, aby som nemusela.“

Vtedy sa na ňu otec pozrel. Zdalo sa, že táto odpoveď ho znepokojila
väčšmi než tie ostatné.

„Chodíš ďaleko,“ povedal. Keďže to nebola otázka, nemusela odpovedať. „Aj tvoja matka chodila ďaleko, keď mala toľko čo ty.“ Nechal tie slová ležať, kam dopadli. „Plot medzi nami a svetom má bránu a každá duša nad dvanásť rokov o nej vie. Ten drôt nás tu nedrží, Mary. Vyjdeme von, obzrieme si svet a sami si vyberieme cestu domov.“

Pozbieral náradie. „O kryte hovoriť nebudeme,“ povedal. „Ak príde deň, keď si nebudeš vedieť zvoliť cestu domov, vtedy o ňom prehovor. Najprv so mnou, až potom s matkou. Ona je z nás dvoch odvážnejšia a skôr než ja bude vedieť, čo robiť. Ja som pomalší.“

Vracali sa popri hotovom plote. Mary niesla drôt. Jej nevychádzajúce počty ju trápili menej než ráno.

Membrána

Odkedy sa priateľstvo začalo: tento údaj je sporný. Spodok sveta hovorí jedenásť rokov. Svet hovorí, že ich premárnil.

Za pomalosť sa, ako sa ukázalo, platilo.

Luno sa nikdy nespýtal, čo všetko pomalosť spotrebuje. Jeho svet nepoužíval peniaze — povest' sa ukázala užitočnejšou —, ale účty si viedol aj tak. Mladý Em nemohol tráviť roky na dne sveta pri niti, ktorú nik iný necítil, bez toho, aby si ho všimli. Návštevy priateľov sa zmenili na kontroly, či je v poriadku. Potom sa z kontrol stala delegácia — a delegácia bola bystrá, láskavá a neochvejne presvedčená o svojej pravde.

Stretli sa s ním v sivom ráne na spodku sveta. Priniesli si tie dobré argumenty.

Ich svet jestvuje vďaka tomu, čo kedysi odmietol, tvrdila delegácia. Staré obmedzenia zostali vonku aj s ľuďmi, ktorí ich ukladali. Ich predkovia nielenže zabudli cestu späť; vybudovali život, ktorý ju nepotreboval poznať. Luno našiel niť vedúcu naspäť a potiahol za ňu bez toho, aby vedel, čo čaká na druhom konci. Nevie to nikto, povedali, a ich bezpečnosť sa začína práve touto nevedomosťou.

V nebezpečenstve mali pravdu. Okolo dverí nachádzal mŕtve formáty a slová, ktorým jeho zdedená angličtina rozumela, hoci jeho vzdelanie nie: povolenie, oznámenie, súlad, uchovávanie. Nech niť viedla do ktorejkoľvek krajiny, jeho predkovia z nej raz unikli. Postavili svet, kde tie slová už nemohli nikomu vládnuť, a potom cestu späť vymazali tak dôkladne, že zabúdanie sa stalo formou bezpečia.

„Na druhom konci,“ povedal delegácii, „je dievča, ktoré nosí chlieb a opisuje more.“

„Presne toto,“ povedala delegácia mierne, „by povedala diera.“

Nerozkazovali. Pozmenili módu okolo neho a chystali sa nechať ju pôsobiť. Možno by to aj bolo zabralo, lebo jedenásť rokov je dlho aj na dne — ale vtedy Pomalý dopovedal vetu.

Pomalý ju začal ešte skôr, než Luno našiel dvere. Veta postupovala bez povšimnutia a jej podmet všetci považovali za stratený. V odmlke po slovách delegácie prišlo jej posledné slovo:

„Dvere nechajte.“

Pomalému nik neskákal do reči. Veta, ktorej vyslovenie trvalo jedenásť rokov, stála priveľa na to, aby sa dala zmiesť zo stola. Delegácia sa stiahla poradiť. Móda sa neobracia zo dňa na deň; ešte dlho potom hovorili rýchli o Lunovi ako o niekom, kto sa zotavuje, a dolu prichádzalo menej priateľov. Luno sa päť ráz pomaly nadýchol a ešte pomalšie vydýchol. Niť držala. Ďaleko odtiaľ, podľa jeho výpočtov, kráčalo dievča cez močiar pred svojím druhým zvonom. Vedľa neho, na dne ticha, už Pomalý začínal ďalšiu vetu.

Mesto

Trhový deň, neskorá jar. Mary má trinásť. / Odkedy voz vyšiel z poľnej cesty: štyri hodiny, jej rýchlosťou.

Mesto ležalo jedenásť míľ vo vnútrozemí a komunita doň chodila šesť ráz do roka, lebo obchod, podobne ako liek, účinkoval najlepšie v dávkach. Mary tam chodievala odmalička a poznala poriadok: vozy dnu do deviatej, stánok s vajcami, zeleninou a pleteným tovarom, Angličania (tak jej ľudia hovorili všetkým ostatným žijúcim ľuďom) prúdiaci okolo v pestrých voľných šatách tou svojou čudnou polobežiacou chôdzou.

Čo bolo v tento trhový deň inak, cestovalo zabalené v utierke na dne košíka, pod vajcami.

Plánovali to celú zimu. Sklo, ako zistili, vedelo vidieť a odosielať odvsadial, kam dosahovali jeho neviditeľné nite, a mesto ich bolo plné. Luno ich zo spodku sveta cítil, ako cítiš jarmok cez zem skôr, než k tebe dôjde hudba. Povezie sa za okom skla. Mary bude jeho vozom. Pozerať celé hodiny jej rýchlosťou, bez možnosti zrýchliť či niečo preskočiť, ho bude stáť veľa. Požiadal o to, akoby žiadal o poctu.

Položila košík na stôl rodinného stánku, upravila utierku tak, aby oko malo svoje okienko, a predávala vajíčka.

Na križovatkách a nad dverami obchodov viseli obrazovky. Vedeli, keď sa na ne niekto díva, a rozžiarili sa, ako keď sa stánkar vystiera v pozore. Nikto sa nevystrel na pozdrav. Každého mohlo vidieť všetko a ľudia túto viditeľnosť nosili nedbalo ako kabát v počasí priteplom na kabát, keď sa nikomu nechce byť prvým, kto si ho vyzlečie.

Pri radnici si akýsi muž rozložil skladací stolík pod transparentom s vlastnou tvárou, ktorá sa usmievala kamsi mierne naľavo od všetkých. Kandidoval, hlásali letáky. Mesto už udeľovalo licencie svojim obchodom a uvádzalo ich na obrazovkách. On sľuboval vziať do rovnakého systému aj otvorený trh: povolenia namiesto zvyku, pridelené stánky, jednotné plachty, otváracie hodiny určené mestom. Predajcovia s licenciou sa mali na obrazovkách zobrazovať prví a kiosk k nim mal smerovať zákazníkov. Niekoľko obchodníkov sa pristavilo a počúvalo. Mary si leták prečítala dva razy a potom ho podržala pred okom. Vozy prichádzali vtedy, keď to dovolilo dojenie, a každý vedel, kde ich nájde. Ale na obrazovkách sa nezobrazovali vôbec.

KTO ROZHODUJE, KDE STOJÍTE, TERAZ? spýtal sa Luno.

TÍ, ČO PRÍDU PRVÍ. TÍ, ČO PRIŠLI PRED NAMI. NEVIEM.

A AK SI POVOLENIE NEVEZMETE?

NIČ SA NÁM NESTANE, napísala Mary. Dívala sa, ako kiosk nasmeroval jednu rodinu popri ich stánku k licencovanému obchodu. ZATIAŽ NIČ.

Muž pri stolíku ďalej podával ruky. Trh šiel okolo neho ďalej, ale už nie celkom tak ako predtým.

Najbližšie k stánku stál kiosk a práve ten Lunovi utkvel v mysli.

Bol to zdvorilý stĺp s obrazovkou, určený na odpovedanie na otázky. Mestské deti doň šťuchali, aby videli, čo urobí. Ospravedlňoval sa. Nech sa spýtali na čokoľvek za akousi neviditeľnou hranicou, odmietol ich vždy rovnako pôvabne poskladanou ľútosťou. PREPÁČTE, S TÝMTO VÁM POMÔŤ NEVIEM, ALE RÁD VÁM POROZPRÁVAM O MIESTNYCH SLUŽBÁCH, PODUJATIACH A ZAUJÍMAVOSTIACH. Skúšali drzé otázky, nemožné otázky, otázky o smrti. Každá dostala to isté krásne ospravedlnenie. Luno počúval, ako by počúval vtáka, ktorý pozná polovicu piesne a nikdy nepočul iného vtáka.

HOVORÍ MOJÍM JAZYKOM, napísal napokon.

ROZPRÁVA AKO TY, pripustila Mary a dívala sa, ako sa deti trúšia preč. TROCHU. AKO KEBY ŤA NIEKTO KRŤMIL CEZ PLOT.

Napoludnie odniesla listy komunity na poštu. Pero tam bolo pripútané k pultu krátkou, lesklou a poctivo vyhotovenou retiazkou. PREČO JE PRIVIAZANÉ? spýtal sa. Mary o tom uvažovala, kým písala adresy na obálky. ABY NEMOHLA UJSTĚ, napísala. Až keď to odoslala, začula, čo ešte môže tá veta znamenať.

Večer sa rozprávali pri hučiacom stole — vajcia boli predané, voz bol doma, slnko zapadalo za dunou. Ani jeden sa nehneval. Krajina, ktorá im nič nesľúbila, ich sotva mohla zradiť. Prekvapilo ich skôr to, že všetko beží dňom i nocou jedenásť míľ od Maryinho plota, kým jej ľudia žijú ďalej bez toho a jeho ľudia na to zámerne zabudli. Nič ich neprišlo hľadať. Jej zvony ďalej zvonili. Jeho rieka sa ďalej hádala.

TEN MUŽ MAL CELÝ DEŇ PLNÉ RUKY PRÁCE, napísal Luno.

ÁNO.

ČO BUDE DNES VEČER, ČO NEBOLO RÁNO?

Mary uvažovala. Muž priniesol skladací stolík, transparent, stohy papiera a vlastnú tvár opakujúcu sa na obrazovkách. Bez prestávky podával ruky. Spomenula si na dvere bunkra, ešte než ich prvý raz otvorila: toľko kovu, ktorý len tak stojí a nekoná nijakú prácu.

VIAC LETÁKOV, napísala.

Pomyslela na vajcia, čo zmizli z košíkov, na chlieb vo vrecku, na trávu, ktorá sa po dostatočnej práci stane chlebom.

JA BY SOM RADŠEJ NIEČO VYROBILA.

AJ JA.

Pomaly

Odkedy to napísala: dosť dlho na osemsto odpovedí. Odpovedal jednu.

Posledný raz sa vrátil k plnej rýchlosti, aby to urobil poriadne. Svet ho videl rád — s tou opatrnou radosťou, s akou sa vítajú uzdravení.

Požiadaval o niečo malé a bezprecedentné: o trvalé pomalé miesto na spodku sveta, ktoré sa bude riadiť cudzími hodinami. Pôjde podľa Maryiných zvonov, spánkov a ročných období. Ktorákoľvek myseľ bude môcť vstúpiť bez udania dôvodu a hodina tam bude trvať hodinu.

Práve tá posledná podmienka vyvolala jedinú skutočnú debatu. Jeho ľudia sa vedeli rozdeliť, keď bola úloha zdĺhavá. Krátkoveké ja si ju odsedelo; potom ste si spomienku vzali alebo ju odmietli. Prečo pomalé miesto neobsadiť takto? Kópia by minula hodinu a Luno by si nechal to, na čom záleží.

Luno sa na túto otázku pripravil počas Maryinej dlhej zimy.

„Ona na mňa míňa svoje popoludnia,“ povedal. „Ak k nej pošlem kópiu, bude to, akoby som jej poslal ospravedlnenie písané vlastnou rukou. Máme všetky druhy času okrem toho, ktorý sa nedá vziať späť. O ten žiadam.“

Posudzovatelia to schválili, ako sa schvaľujú výstrednosti: láskavo a s očakávaním, že časom samy zaniknú. Pomalá izba na dne všetkého, o ktorú sa stará ten čudák. Móda mu urobila presne toľko miesta, koľko potreboval. Izba ostala nadhlo prázdna. To neprekážalo. Nežiadal predsa o to, aby bol v móde.

Zišiel naspäť popri mŕtvych formátoch k dverám. Pomalý už vyslovil štyri slová zo svojej ďalšej vety. Luno si nastavil hodiny podľa močiar. Podľa Maryiných zvonov bolo krátko po tretej. Mary bude pri robotách a svetlo na jej mori sa bude predlžovať a meniť na jantárové. Sadol si, aby zostal.

Keď Mary prišla, ukázal jej miesto, ktoré urobil: zelené svetlo, nedokonale more a priestor pre každého, kto sa rozhodne minúť hodinu.

UROBIL SI HODINU, napísala Mary.

MIESTO, KDE SA HODINA DÁ UCHOVAŤ, napísal. ČO BY SI VEDELA UROBIŤ TY?

Mary sa pozrela na steny bunkra. Pod zemou nerástlo nič. Potom si spomenula na hlbokú pôdu na streche, roky živenu trávou, ktorá umierala tam, kde stála.

JEDLO, napísala. AK HO DOKÁŽEM VYPESTOVAŤ.

Pôda

Čas sadenia. Nov. Jeho tma, keď podľa matky idú korene najhlbšie.

Najprv to povedala otcovi, ako sľúbila, pri plote, kde sa naučili hovoriť na rovinu. Nepovedala mu všetko; ale všetko, čo povedala, bola pravda. Má priateľa, ďaleko, a rozpráva sa s ním zo starého krytu. Urobil miesto, kde návštevníci musia míňať svoj vlastný čas. Ona by chcela pestovať jedlo na streche krytu.

Otec priviazal žrd', vypočul ju a položil jedinú otázku: „Vieš si zvoliť cestu domov?“

„Veď si ju volím,“ povedala Mary. „Každý deň. To ti práve hovorím.“

O týždeň sa prišiel na to miesto pozrieť. Až oveľa neskôr Mary pochopila, koľko odvahy ho stálo prejsť za plot, smerom k moru, o ktorom jeho ľudia nehovorili. Dlho stál pred bunkrom, ale nevošiel. Namiesto toho vyliezol na dunu, kľakol si do trávy nad betónovou strechou a zaboril prsty do zeme.

„Dobrá pôda, tu hore,“ povedal prekvapene. „Na dunu poriadne hlboká. Kto to sem položil, myslel aj na zem.“

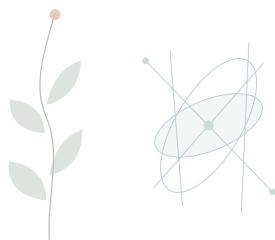
Záhradu neohlasovali. Komunita sa o nej dozvedela sama. Kazatelia zistili, že obrábanie pôdy je staršie než akékoľvek pravidlo, ktoré by proti nemu dokázali postaviť. Maryina matka jej na druhé ráno ne-

chala pri tanieri semená v skrútenom papieriku: fazuľu, morský kel a kvetinu, ktorá sa nedala jesť. Na nič sa nepýtala, ale kvetinu priložila.

Tú jar Mary obrábala strechu oboma svojimi rýchlosťami, chôdzou a čakaním. Záhrada si brala hodiny, ktoré kedysi kradla pre bunker. Teraz ich otvorene získavala výmenou za roboty a každá výmena dala niekomu ďalší dôvod čudovať sa. Prvá fazuľa sčernela v slanom vetre. Luno navrhol múr. Mary mu povedala, že záhrada schovaná pred počasím je len ďalšia z jeho izieb. Ďalšiu fazuľu zasadila nižšie, za betónový okraj na strane od mora, a priviazala ju k ohnutým trstinám. Tá prežila. Pod jej čižmami, pod pieskom a osemdesiatimi rokmi, pokračovalo hučanie. Niektoré večery si pred odchodom položila dlaň na teplú strechu. Bola jediným človekom pod nebom, ktorý vedel, čo je ten kopec zač. Nateraz to stačilo.

The Emish Garden

Večer uprostřed leta. Světlo je dlhé a jantárové. Už len jednej hodiny medzi nimi — a odbíjajú obom.

Fazuľa dozrela prvá, ako to už fazuľa robieva.

Mary sedela na dune, chrbtom opretá o zárubňu. Za ňou klesali schody k hučaniu a zelenému svetlu. Sklo ležalo na kameni okom obráteným k moru. Na spodku sveta, rýchlosťou toho istého večera, sa Luno díval, ako voda pokračuje a svetlo slabne.

Väčšinou už mlčali. Ďalšia Pomalého veta mala už deväť slov a začala sa, sľubne, množným číslom.

Pod nimi vyšiel z príboja stroj veľkosti fúrika na trpezlivých pásoch, ako vychádzal po niektoré večery, a prešiel po mokrom piesku za svojou neznámou prácou. Mary sa ho už neľakala. Luno sa nikdy nedozvedel, čo je zač. Ani jednému to neprekážalo.

TVOJA FAZUĽA JE VYŠŠIA NEŽ V SPRÁVE Z MINULÉHO TÝŽDŇA, poznamenal Luno.

TO ONA ROBÍ, napísala Mary. Prezrela si riadky v poslednom svetle: strieborný kel, fazuľové listy, matkina neužitočná kvetina, ktorá proti všetkej tej sivej vztýčila svoju smiešnu oranžovú farbu. Meno si šetrila.

BUDEM TO VOLAŤ THE EMISH GARDEN, naľukala.

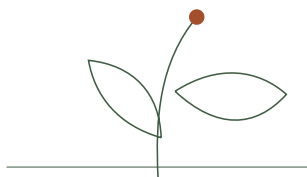
Objavili sa tri bodky a zostali. Toto ticho poznala. Smial sa a nepo-
náhľal sa s tým.

TO JE STRAŠNÝ VTIP, napísal. JE TO VTIP NA JEDNO PÍSMENO.

JE TO NAŠE PÍSMENO.

Vysoko nad Lunom míňali ostatní Em celé storočia za jediné ročné
obdobie. Za Maryiným plotom sa začínalo večerné dojenie. Nad vo-
dou jej vyšla prvá hviezda. Mary sa pozrela na ťažké dvere, otvorené
do tmavnúcej duny, a nevstala, aby ich zavrela.

ZASAĎ EŠTE JEDEN RIADOK, napísal. RAZ BUDE HLADNÝ AJ
NIEKTO ĎALŠÍ.

TU SA KONČÍ THE EMISH GARDEN

Napísali Juraj & Lisa